

Engleski jezik u nauci – pravila za istraživače u turizmu

REZIME: U vreme kada su akademski učinak i napredak počeli da se označavaju indeksom naučne kompetentnosti mnogi su krenuli u trku za akademskim poenima. Neretko se susrećemo sa činjenicom da se vrlo neuko piše, kao i da se često ne vodi računa o tome šta se objavljuje.

Cilj ovog rada jeste da prikaže i analizira trenutno stanje u vezi sa naučnim radovima koji se objavljuju u oblasti turizma, kao i da da smernice koje je neophodno slediti kako bi se postojeće stanje unapredilo.

KLJUČNE REČI: *naučni rad, pisanje, turizam, pravila*

1. Novi sistem vrednovanja nastavnika i studenata

Sveopšta groznica globalizacije nije zahvatila samo ekonomiju i njoj srodne i bliške oblasti, nego i visoko obrazovanje. Kako bi sve što podrazumeva akademski rad bilo, koliko-toliko, ujednačeno, u evropskim zemljama počela je da se uvodi i primenjuje Bolonjska deklaracija.

Ona, između ostalog, treba da pruži jednoobrazni sistem bodovanja, tj. ocenjivanja, studenata. To bi omogućilo veću transparentnost sistema i bolju mobilnost studenata. Postoje izuzetno oprečna mišljenja u vezi s tim koliko je korisno i svrsishodno uvođenje novih pravila koje pomenuta deklaracija nalaže. S jedne strane, pooštrenim sistemom bodovanja studenti su dobili mnogo više obaveza nego što su imali do sada: vrednuju se i boduju dolasci na predavanja, izrada i izlaganje seminarских radova, kao i angažovanje na času i vežbama. S druge strane, ovaj sistem zahteva od studenata da ne budu „kampanjci“ jer su pripreme za svaki čas obavezne, a ispiti uglavnom jednosemestralni. Nepolanjanjem određenog broja ispita ne ostvaruje se dovoljan broj poena potrebnih za upis sledeće godine, te se uslov za prelazak u sledeću godinu studija „kupuje“.

Reforma visokoškolskog obrazovanja ne odnosi se samo na studente, već i na fakultetske nastavnike. Ono što su profesori do sada predavali u dva semestra treba sažeti u jedan, o svakom studentu je potrebno voditi obimnu dokumentaciju (dolasci na predavanja i vežbe, aktivnost na času, ocene za pisani seminarski rad i njegovo usmeno izlaganje) i slično. Međutim, nisu samo nove administrativne dužnosti ono što je povećalo obim posla univerzitetskih nastavnika. Mnogi najteže prihvataju svoju novu

obavezu – objavljivanje radova u časopisima koji se nalaze na međunarodnoj SCI listi. O ovim novinama govori se u Zakonu o visokoškolskom obrazovanju i Standardima za akreditaciju, a mnoge akademske institucije prerađuju svoje pravilnike unoseći navedenu klauzulu. Upis na doktorske studije, izbor u određeno zvanje, reizbor i slično, ubuduće će zavisiti od broja poena sakupljenih objavljivanjem u visokorangiranim časopisima, ponajviše onima sa SCI liste.

Novi sistem vrednovanja stručne i naučne kompetencije postoji već dugo, pre svega u SAD, ali i u mnogim drugim zemljama. Bibliometrijski sistem vrednovanja je osmislio Eugen Garfield krajem 1950-ih i početkom 1960-ih verujući da je potrebno imati jedinstvenu bazu podataka u vezi sa oblastima i stvarima kojima se bave naučnici iz celog sveta. On je takođe želeo da proceni koliko je neka informacija vredna „merenjem“ uticaja koji ona ima na širu sredinu. Danas, Thompson Reuters SCI lista sadrži oko 5.600 časopisa iz 1.500 oblasti u kojima bi valjalo imati objavljene radove.

U svom aktu o uređivanju naučnih časopisa (objavljen 9. jula 2009. godine) Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj daje preporuku da svaki naučni časopis izda jasne propozicije kojih autori radova treba da se pridržavaju. Ministarstvo u svom aktu navodi devet prihvaćenih i preporučenih stilova za formatiranje tekstova (APA – Publication Manual of the American Psychological Association, CBE – Council of Biology Editors Manual, Scientific Style and Format, Chicago – The Chicago Manual of Style, Harvard – Harvard Style Manual, Harvard-BS – Harvard Style Manual – British Standard, MLA – Modern Language Association Handbook for Writers of Research Papers, NLM – The National Library of Medicine Style Guide for Authors, Editors, and Publishers, American Chemical Society [ACS] Style Guide, te American Institute of Physics [AIP] Style Manual) i na naučnoj redakciji časopisa je da se opredeli za stil koji želi. Kada bi se ovo primenilo autori radova bi imali jasne smernice kako treba da uredi svoj rad, te bi recenzenti, urednici i tehnička podrška imali daleko manje posla. Svakako ohrabruje činjenica da je sve više naučnih časopisa i zbornika radova kod nas koji imaju jasno definisane smernice za formatiranje radova. Međutim, neretka je pojava da usled nepridržavanja pravila od strane nekih autora mnoge publikacije kasne sa izdavanjem i po više meseci, što je dodatna poteškoća onima kojima je svaki akademski poen odmah dobro došao.

Objavljivanje radova u časopisima sa SCI liste jedna je od kontroverznih tema među akademskim radnicima danas, kako sa razlogom, tako i bez njega. Za mnoge je objavljivanje u časopisu na pomenutom rangu pravi poduhvat, dok je za druge to izazov da savladaju još jedan akademski zadatak i uslov da se profesionalno i dalje usavršavaju i tako učvrste svoj akademski položaj.

Pisanje rada koji bi mogao biti objavljen u jednom takvom časopisu mora zadovoljavati određene kriterijume, kako tehničke, tako i stručne i sadržinske. Međutim, pregledom do sada objavljenih stručnih radova u oblasti turizma stiče se utisak da ne postoji dovoljna upoznatost sa tehnikom pisanja, da postoji velika neusaglašenost u pogledu upotrebe stručnih termina, kao i nedoslednost u njihovom korišćenju.

2. Veština pisanja

Mnogima pisanje predstavlja veliku poteškoću, ali je sasvim očigledno da će novi zakoni i propisi o visokoškolskom obrazovanju naterati mnoge da se suoče sa strahovima koje su dugo potiskivali i bavili se mnogim drugim, manje ili više, naučnim aktivnostima, samo da izbegnu ono najteže – pisanje.

Mnogi imaju strah od praznog lista papira. Neki nemaju šta da saopšte, neki, pak, imaju puno toga da kažu ali ne znaju ni kako da počnu, ni kuda da se upute. Brojna istraživanja (Celce-Murcia, 2001; Glušac, 2008; Lim i Pugalee, 2004; Nagin, 2003; Tynjala, 2001) potvrdila su da je pisanje veoma korisno iz nekoliko razloga:

- (1) pisanjem učimo da razmišljamo na kritički i analitički način, veze između stvari i ljudi nam postaju jasnije, a izborom određenih reči i gramatičkih struktura menjamo, unapređujemo ili modifikujemo ono što želimo da saopštimo;
- (2) pisanjem aktiviramo davno stečeno znanje, kultiviramo intelektualnu nezavisnost, borimo se sa složenim idejama i dajemo prostora našoj mašti;
- (3) pisanje je značajan način učenja raznih stvari iz mnogih drugih oblasti, a ne samo one kojom se autor bavi.

Pisanje je veština koja se uči i usavršava dugo. Nagin (2003: 31) tvrdi da su jezičke veštine čitanja i pisanja neraskidivo povezane, te da oni koji mnogo čitaju bolje i pišu. Pored toga što je potrebno vremena i strpljenja da bi se, konačno, napisao dobar rad, onaj ko piše mora da prihvati i činjenicu da je pisanje proces. Drugim rečima, neophodno je proći kroz određene faze kako bi se došlo do valjanog teksta koji vredi objaviti. Dobro napisanim tekstom smatra se onaj koji je u skladu sa propisanim, važećim jezičkim i tehničkim normama, a svakako mora da ima i kvalitetnu i nadasve naučno zasnovanu sadržinu.

Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj svojim aktom o uređivanju naučnih časopisa pokušava da pomogne redakcijama u njihovom uređivanju, ali istovremeno daje i svojevrstan doprinos za uključivanje naših časopisa i u domaći i u međunarodni sistem naučnih informacija. Aktom su dati konkretni predlozi uredništvu, ali i autorima članaka kako da uspešno napišu i objave neko naučno delo. Aktom se razrešavaju mnoge dosadašnje nepoznanice, npr. dužina apstrakta (rezimea), navođenje ključnih reči, upotreba dijakritika i drugih slovničkih znakova koji postoje u jezicima stranih autora, itd.

Iz svega navedenog jasno je da je pisanje valjanog rada vrednog objavljivanja pravi poduhvat, pogoto kada se ne zanemaruje ni činjenica da je rad „slika“ naučnog radnika koji ga je napisao. Ono što je na papiru je trajno, nepromenjivo, dostupno svima, otvoreno za kritiku, osudu, ismevanje ili uvažavanje, divljenje i poštovanje.

Neki su mislili unapred, te javno oglašavali rezultate svih svojih istraživanja i naučnih otkrića. Oni koji su to izbegavali ili odlagali za kasnije sada su zajedno u trci za osvajanje akademskih poena. Piše se mnogo, pa čak i svašta. Da bi se napisao dobar i

valjan rad ipak je potrebno slediti neka pravila, koja, kada se jednom usvoje, umnogome olakšavaju dobru naučnu produkciju.

S tim u vezi, autorke ovog rada pregledale su radove objavljene u brojnim stručnim časopisima i zbornicima radova iz oblasti turizma, te u svetlu postojeće literature o pisanju naučnih radova analiziraju objavljene radove i tako ukazuju na ono što bi bilo potrebno unaprediti. Sasvim je očigledno da lektura i korektura u mnogim časopisima i zbornicima ne postoje, te je na autoru teksta potpuna odgovornost. S obzirom na činjenicu da bi neki izneseni komentari u vezi sa analizom radova mogli biti shvaćeni kao prestrogi, ili čak osuđujući, autorke ne navode koje su zbornike i časopise pregledale.

3. Jezičke prepreke

Turizam je mlada naučna disciplina. Budući da jezik, između ostalog, predstavlja i sliku stanja svesti i razvijenosti jednog naroda, jasno je zbog čega srpski jezik trpi brojne pozajmljenice iz engleskog jezika u ovoj oblasti. Usled nepostojanja dvojezičnog rečnika iz ove oblasti na našem prostoru, nedovoljnim poznavanjem engleskog jezika, kao i pravila pravopisa, pa i transkripcije, među zaposlenima u turizmu česta je pojava sveopšte jezičke pometnje. Reklo bi se da su znatne jezičke nedoslednosti očigledne u radovima napisanim kako na srpskom, tako i na engleskom jeziku. S obzirom na činjenicu da su pomenuta dva jezika u bliskoj vezi i da se često nailazi na primere gde se pravila jednog jezika primenjuju u drugom, autorke ovog rada daju kratak kritički osvrt na radove objavljene na oba jezika.

Iako je engleskom jeziku pripao status odomaćenog stranog jezika (Prčić, 2005), to ne znači da je reči iz engleskog jezika moguće preuzimati i koristiti u srpskom jeziku po sopstvenom nahođenju. Neretka je pojava da se anglicizmi neosnovano koriste umesto domaćih ili odomaćenih reči koje odranije postoje u srpskom, npr. *satisfakcija*, *tenzija*, *fokusiranje*, *rezident*, *ruralni*, *advertajzing*, *edukacija* i slično. Ovde valja napomenuti da se pod anglicizmima podrazumevaju ne samo reči i izrazi pozajmljeni iz engleskog jezika, već i pozajmljenice iz drugih jezika koje se, pod uticajem engleskog jezika, koriste češće ili im je značenje promenjeno u skladu sa semantičkom adaptacijom u engleskom jeziku. Pored toga, pod anglicizmima se podrazumevaju i prevedeni anglicizmi koji podražavaju normu engleskog jezika (kontakt grupa) (up. Prčić, 2005: 145). Otuda neki autori samostalno, nasumično i proizvoljno prevode neke izraze, pa se tako u tekstu prevod i izvorni termin navode udvojeno, na sledeći način: *hrana za telo (body food)*, *turizam događaja (event tourism)* i slično. Često se nepoznavanje kontaktnog aspekta engleskog i srpskog ogleđa i u tome što se u tekstu na srpskom iz ovog ili onog razloga ostavljaju reči na engleskom jeziku, npr. *McDonald's*, *putem „cost-benefit“ metode*, *pokrajina Shumen*, itd. Uočena je i velika nedoslednost u upotrebi dva jezika. Naime, u jednom istom tekstu autor prvo kaže: *na bazi datog dokumenta, UNWTO predlaže...*, da bi nekoliko rečenica kasnije napisao: *... usvojen je od strane Svetske turističke organizacije (UNWTO)*. Osim toga, uo-

čene su i nedoslednosti uređivačkih timova časopisâ koje nastaju usled nedovoljnog poznavanja i engleskog i srpskog jezika. Tako se reč *apstrakt* u jednom istom radu pojavljuje kao *abstrakt* ili čak kao *izvod*. Uočene su i brojne nedoslednosti u vezi sa navođenjem stranih prezimena. Nekada se prezimena, manje ili više uspešno, transkribuju na srpski jezik, a ponekad se ostavljaju u izvornom obliku, čak i u okviru istog zbornika radova ili časopisa.

U tekstovima koje naši naučnici pišu na engleskom jeziku takođe postoje brojni problemi. Neretka je pojava da je tekst gramatički ispravno napisan, ali su stručni termini nedovoljno adekvatno upotrebljeni. U ovakvoj situaciji dâ se zaključiti da je rad najverovatnije preveo na engleski jezik neko ko ga dobro govori, ali ko nedovoljno dobro poznaje stručnu terminologiju. Sa druge strane, prilikom čitanja teksta, može se uočiti da su termini vrlo znalački upotrebljeni, ali da postoje druge jezičke greške: nedoslednost u pisanju reči, gramatičke greške i slično. U jednom apstraktu napisanom na engleskom jeziku je, tako, primećeno da je reč *vebsajt* napisana na tri različita načina – *web site*, *web-site* i *website*. Primeri uočenih gramatičkih grešaka uključuju neslaganje imenice i glagola po broju (*Internet is one of the fastest growing and most popular branch um. branches...*), pogrešnu upotrebu člana ispred nebrojive imenice (*A quantitative research was...*), pogrešnu upotrebu oznake za množinu imenice (*880 millions um. million*). Brojne su greške i nedoslednosti i u vezi sa pravopisom. Tako se, na primer, pojavljuju reči napisane na sledeće načine: *internet um. (the) Internet*, *two fold um. twofold*, itd. Velika nepoznanica za one koji pišu na engleskom jeziku jesu i pravila u vezi sa pisanjem brojeva, te se tako pravila pisanja brojeva koja važe u srpskom jeziku primenjuju i kada se piše na engleskom jeziku, npr. – *0,66 um. – 0.66*, *in 2004. um. in 2004, 40 thousand*, umesto *40,000* ili *forty thousand*, *16.04.2002. um. na primer 16 April 2002*, itd. U tekstu napisanom na engleskom jeziku u kome se koriste nazivi pojedinih delova Srbije uočene su nedoslednosti u navođenju takvih naziva ili imena. Tako se, na primer, u istom stručnom časopisu u jednom tekstu koriste dijakritici, na primer *Užice* i *Čačak*, ali u ostalim tekstovima oni izostaju, na primer *Raca um. Rača* ili *Pester um. Pešter*.

Takođe je velika nedoslednost u vezi sa upotrebom američke i britanske varijante engleskog jezika. U jednom istom radu moguće je videti reči napisane na oba načina, što odaje utisak osrednjosti i nedovoljnog poznavanja jezika na kome se piše.

4. Tehnički nedostaci

Prilikom pregledanja objavljenih naučnih radova iz oblasti turizma lako je, čak i na prvi pogled, uočiti brojne tehničke nepravilnosti i nedoslednosti. Na osnovu postojećeg stanja stiče se utisak da: (1) ne postoje pravila koja se očekuje da će autori slediti; (2) da određeni autori slede pravila; (3) da određeni autori ne slede pravila; i (4) da urednički tim čini propuste u vezi sa primenom uređivačke politike. Čini se da je najpre potrebno usaglasiti pravila pisanja apstrakta i navođenja literature budući da su najveće nedoslednosti uočene upravo u vezi s njima.

Dužina apstrakta varira od tri rečenice do jedne stranice. S tim u vezi, iz nekih apstraktâ se ne da čak ni naslutiti o čemu će u radu biti reči, dok neki apstrakti liče na sažetke, te su za formu apstrakta preobimni. Sadržaj apstrakta tako često ne daje ni one osnovne podatke, čak i ako je duži nego što bi bilo potrebno: opšti prikaz problema, uvod u temu, primenjene metodologije, opšti zaključak. Isto tako, navedene ključne reči su u stvari nasumično izabrane reči koje se koriste u apstraktu, a ne ključne. Autori radova kao da nisu svesni koliko je izbor ključnih reči važan za predmetno klasifikovanje istraživanja. Neretka je pojava i da već u apstraktu autori navode skraćenicе, ili akronime, bez ikakvih pojašnjenja u tekstu o tome šta oni predstavljaju (na primer *SME* [*small- and medium-sized enterprises*]).

Proizvoljna je i numeracija odeljaka i pododeljaka u okviru jednog časopisa. U nekim radovima, naslovi odeljaka i pododeljaka su centralizovani i podebljani, ali ne i numerisani, te je ponekad teško pratiti tekst. Numeracijom ovih delova teksta bilo bi čitaocu jasnije stavljeno do znanja kakva je veza između delova teksta.

Najveće nedoslednosti postoje u vezi sa navođenjem literature, kako u tekstu, tako i na kraju rada. Autori najčešće ne prave razliku između referenci (eng. *References*) i bibliografije (engl. *Bibliography*), te je neretka pojava da se među radovima navedenim u radu pojave i oni na koje se autor nije pozivao, a da se taj deo rada naziva *Literatura* umesto *Bibliografija*.

Bilo da se radi o tekstu napisanom na srpskom ili na engleskom jeziku (iako u njemu postoje pravila za navođenje: na primer, standardi MLA ili APA, navođenje literature u tekstu je veoma raznoliko: (*Hunzier W. (1958)*), (*Kejns, Masters, Džonson i drugi, 1958: 28*), (*Kohl, 2001, 29*) i (*Kostov, 2005, 15/*).

Takođe su uočeni i primeri mešanja dva pisma – latiničnog i ćirilicnog. U nekim slučajevima je sasvim očigledno da se radi o omašci, *lapsus calami*, kao na primer u „*McCool и Martin (1994) su izgradili...*“. U nekima, pak, teško da je reč o omašci – kada je tekst napisan latiničnim, a citat u tekstu naveden ćirilicnim pismom.

Međutim, u navođenju literature na kraju rada ne radi se uvek o omaškama. Kada se pregleda navedena literatura koja prati sve radove, jasno je da uređivačka politika u vezi sa tim aspektom rada nema jasan stav. Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije u svom Aktu o uređivanju naučnih časopisa (2009: 3) navodi da je uredništvo časopisa dužno da u jednom broju godišnje objavi punu verziju uputstva o uređivanju članaka, a u svakom broju skraćenu verziju tog uputstva. Većina analiziranih radova je objavljena u časopisima koji ne sadrže uputstva koja predstavljaju zahteve koje valja ispuniti. Na uredništvu je da se opredeli za jedan od devet preporučenih standarda formatiranja teksta i navođenja literature u zavisnosti od toga kojoj oblasti pripada rad (prirodne nauke, društvene nauke). Stoga, čak i kada se analizira navođenje literature u okviru samo jednog rada, uočavaju se brojne nepravilnosti. Tako se u jednom radu pojavljuju sledeći načini navođenja literature:

„Bank of Slovenia, Annual Report, Year 2004.“

(Prvo je potrebno navesti autora, tj. izvor, izveštaja, godinu [dolazi iza naziva izdavanja ili na samom kraju, ali bez oznake *Year*], zatim naslov [kurzivom], pa izdavača

i link na kome je izveštaj dostupan [prema APA stilu], ili izvor, naslov [kurzivom], izdavača, godinu i link na kome je izveštaj dostupan [prema MLA stilu]).

Gilman, H.: *Travel survival kit*, Leonely planet Publication, Hathorn, 1998. (Posle početnog slova imena autora upotrebljen je neodgovarajući interpunkcijski znak – zapeta umesto tačke. Nakon naziva dela takođe je upotrebljen neodgovarajući interpunkcijski znak – zapeta umesto tačke. Godina može biti navedena na kraju [MLA stil] ili u zagradi odmah posle imena autora [APA stil]).

U mnogim navodima literature ne vidi se jasno koje su vrste publikacija konsultovane prilikom pisanja rada. Autori ne označavaju jasno da li je nešto članak, rad objavljen u zborniku radova, ili knjiga. Tako se navodi sledeće:

„Djuričin, D.: Srbija 2012: vizija razvoja i strategija konkurentnosti, u Kopaonik biznis forum 2006, Srbija 2006-12: Razvoj, finansijski sistem i konkurentnost, Savez ekonomista Srbije, Beograd, 2006.“

U jednom domaćem naučnom časopisu, koji je analiziran u svrhu pisanja ovog rada, uočeno je da postoje uputstva za pisanje rada. Međutim, kada se detaljnije sagleda svaki neophodan aspekt pisanja naučnog rada, i u njemu se uočavaju nedoslednosti u vezi sa navođenjem literature. Naime, radovi se objavljuju na engleskom jeziku, ali se nedosledno primenjuju pravila koja postoje u tom jeziku. Tako se, na primer, literatura navodi na sledeći način:

„Aaker, D. A. (1996). *Building Strong Brands*. New York: Free Press.“
(Iz načina na koji je delo navedeno može se zaključiti da se radi o knjizi, ali njen naslov nije ispisan kurzivom kako bi trebalo.)

„Tourism Organisation of Zlatibor, 2008. (In Serbian).“ (Nije navedeno delo, niti vrsta dela, već samo organizacija koja ga je izdala. Nema ni mesta izdanja. Nije jasno šta se podrazumeva pod *In Serbian*).

U istom časopisu je nađeno da se literatura navodi i ovako:

„Plavska, J., (2007). *Sports and recreational tourism* (manuscript), Department of Geography, Tourism and Hotel Management, Faculty of Science, Novi Sad. (In Serbian)“

(Nakon naziva dela potrebno je staviti tačku, a ne zarez. Nejasno je šta se podrazumeva pod *In Serbian*).

Primer ilustruje koliko je iz prikazanog navođenja literature nejasno šta se podrazumeva pod *In Serbian*. Da li je to delo na srpskom, pa je samo preveden naziv za potrebe navođenja literature koja je skoro sva na engleskom jeziku?

U istom časopisu su uočene i brojne druge nepravilnosti, kao na primer:

„Dibb, S. and the others, *Marketing*, translation Mate, Zagreb, 1995.“

(U slučaju da postoji više od šest autora [prema MLA stilu], prilikom navođenja literature se posle navođenja prvog autora stavlja međunarodno prihvaćena oznaka *et al.*, a ne *and the others*. Takođe, naziv knjige ovde nije naveden kurzivom, kao što bi trebalo, nije naveden izdavač, već nepotrebna oznaka onoga ko je radio prevod. Godina može biti navedena na kraju prema MLA standardu. Osim toga, pre i posle navođenja naslova dela potrebno je staviti tačke, a ne zapete).

„Cenzo, D., David, A., Robbins, P. – *Personnel / Human resource management*, Englewood Cliffs, Prentice – Hall, 1998.“

(Posle navođenja imena autorâ nije potrebno koristiti crticu, već tačku. Takođe, iz načina na koji je delo navedeno ne može se zaključiti o kakvom je delu reč – knjizi ili članku, budući da je naziv dela napisan i kurzivom [nazivi knjiga i u APA i MLA stilu] i pod navodnicima [nazivi članaka u MLA stilu]. Nakon navođenja naziva dela nije potrebno koristiti zarez, nego tačku. Osim toga, godina izdanja može biti navedena na samom kraju navoda prema MLA stilu. Kada je u pitanju navođenje izdavača i mesta izdanja moguće je zadržati navedeni redosled, uz malu izmenu da se posle mesta izdanja koristi dvotačka, a onda navodi izdavač.).

U skladu sa brojnim drugim jezičkim nepravilnostima, tako se i kod navođenja literature nailazi na to da se imena i prezimena naših sunarodnika navode bez potrebnih dijakritika, na primer Plavsá *um*. Plavša, ili čak Djuričin *um*. Đuričin.

5. Unapređenje veštine pisanja kroz predmet Akademsko pisanje

Shvatajući suštinu i složenosti problema u vezi sa pisanjem naučnih radova, kao i nepostojanje prilika za unapređenje veštine pisanja, fakulteti bi trebalo da daju svoj doprinos jezičkoj pismenosti uvodeći predmet Akademsko pisanje, kako na diplomskom tako i na poslediplomskom nivou studija.

Cilj kursa bio bi, pre svega, upoznavanje studenata sa pojmom i pravilima pisanja naučnih radova, savladavanje tehnike pisanja nekih delova naučnog rada (apstrakta, rezimea), razvijanje jezičke veštine čitanja, kao i sposobnosti analitičkog i kritičkog mišljenja. Takođe, velika pažnja bi se posvetila i proširivanju vokabulara stručnim rečima i izrazima. U okviru kursa studenti bi se, tako, upoznali sa pojmovima kao što su: SCI lista, karton naučnog radnika, apstrakt i rezime, sa načinom prijavljivanja na stručnu ili naučnu konferenciju, pisanjem naučne biografije, pravilima prezentovanja, itd. U toku rada studenti bi, takođe, učili kako da navode literaturu u radu, a kako na kraju rada prema propisanim MLA i APA standardima. Ništa manje važan ne bi bio ni onaj deo kursa koji je posvećen terminološkoj doslednosti, kao i načinima prenošenja reči stranog porekla, pre svega iz engleskog jezika u srpski.

Tokom kursa, studenti bi imali obavezu da napišu apstrakt i rezime, da naprave predlog plana za pisanje preglednog članka i da napišu uvodni deo rada. Nakon toga, od njih bi se tražilo da analiziraju radove kolega i daju konstruktivne predloge za unapređenje napisanog dela rada. Na taj način podsticalo bi se kritičko i analitičko

mišljenje, dolazilo bi se do saznanja da je pisanje proces, a studenti bi naučili i da argumentuju i odbrane svoje iznete stavove.

Prilikom izrade nastavnog plana i programa vodilo bi se računa, dakle, kako o informisanju studenata u vezi sa procesom i procedurom pisanja naučnih radova, tako i o tehnici pisanja naučnih radova. Takođe bi značajna pažnja bila posvećena i kontaktnom aspektu dvaju jezika.

*
*   *   *

Ovaj rad se, pre svega, bavi jezičkom analizom i tehničkom valjanosti naučnih radova objavljenih iz oblasti turizma u različitim naučnim časopisima i zbornicima radova u našoj zemlji. Moguće je da bi se naišlo i na niz dodatnih sadržinskih, suštinskih i stručnih nepravilnosti koje bi trebalo ispraviti da se obratila pažnja i na sadržaj analiziranih tekstova.

Kako bi se ostvarila doslednost i kompetentnost u vezi sa pisanjem radova u naučne svrhe neophodno je uvesti pravila pisanja na srpskom jeziku ili slediti pravila na engleskom jeziku, ako se na tom jeziku piše. Ukoliko, pak, neko uopšte ne poznaje engleski jezik, ili ga ne poznaje dovoljno dobro, neophodno je da angažuje dobrog stručnog prevodioca. Pri tome valja istaći potrebu za dodatnom obukom u vezi sa kontaktnim aspektom engleskog i srpskog jezika, kako bi se izgradio pravilan stav prema jezičkim pozajmljenicama, koji bi, u suštini, podrazumevao promišljeno pozajmljivanje u skladu sa normama srpskog jezika. Analiza objavljenih radova takođe je ukazala i na činjenicu da se ne treba oslanjati na urednike i očekivati da nam oni ukažu na propuste ili da ih sami otklone prilikom uređivanja. Autor treba da preuzme potpunu odgovornost za tačnost i stručnost svakog aspekta rada. Svaka greška ili propust se na kraju pripisu autoru.

Sa ciljem da se zadovolje novi kriterijumi vrednovanja akademskog napretka i učinka, naučna produkcija treba znatno da se unapredi. S tim u vezi, neophodno je da svaki naučni radnik unapredi sopstvenu veštinu pisanja, budući da tekstovi analizirani za potrebe ovog rada ostavljaju utisak naučne osrednjosti, nepouzdanosti, nestručnosti, pa čak i aljkavosti. Neophodno je konsultovati jezičke pravopise, dvojezične i jednojezične rečnike, transkripcione rečnike, priručnike za pisanje. Neophodno je napraviti i sopstveni glosar kako bi se osigurala doslednost u korišćenju stručnih reči i izraza, kao i preciznost u izražavanju, itd.

Cilj pisanja ne treba da bude kvantitet, nego kvalitet, ne broj akademskih poena, već indeks naučne citiranosti. Svako ko piše treba da shvati da je napisani i objavljeni rad odraz njegove stručnosti i kompetentnosti, da je odgovoran kako sebi, tako i onima kojima je tekst namenjen. Loše napisan tekst ne samo da odaje pogrešan, ili pak loš, utisak o autoru, nego može i da vređa čitaoca svojom površnošću i nestručnošću.

Literatura:

- Celce-Murcia, M. (2001). *Teaching English as a Second or Foreign Language (3rd edition)*. Heinle, Belmont.
- Glušac, T. (2009). Povratna informacija kao podsticaj pri učenju pisanja u srednjoškolskoj nastavi engleskog jezika. U: Grandić, R. (ur.) *Pedagoška stvarnost* 55/1–2: 103–114. Savez pedagoških društava Vojvodine, Novi Sad.
- Lim, L., Pugalee, D. (2004). Using Journal Writing to Explore ‘They communicate to learn mathematics and they learn to communicate mathematically’. U: *The Ontario Action Researcher*. Dostupno na: <http://www.nipissingu.ca/oar/archive-Vol7No2.htm>.
- Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj R Srbije (2009). „Akt o uređivanju naučnih časopisa“. Dostupno na: http://www.nauka.gov.rs/cir/index.php?option=com_content&task=view&id=927&Itemid=43.
- Nagin, C. (2003). *Because Writing Matters: Improving Student Writing in Our Schools*. Jossey-Bass, San Francisco.
- Prčić, T. (2005). *Engleski u srpskom*. Zmaj, Novi Sad.

English language in science – the rules for researchers in tourism

SUMMARY: In the times when academic achievement and progress are indicated by the Index of Scientific Aptitude, many have started running after academic points. It is more often than not that people are poor writers and that no attention is paid to what is being published. The aim of this paper is to give an overview and analyze the existing situation regarding scientific papers published in the field of tourism, as well as to suggest directions to be followed if the present state is to be improved.

KEY WORDS: *scientific paper, writing, tourism, rules*